

Luk Perceval / Corneel Maria Ryckeboer

publiek aanspreken. Anderzijds willen we ook de gedachten terug in beweging zetten. Geen slikcultuur meer – om het met de woorden van het manifest T 68 te zeggen – maar een publiek dat opnieuw reflecteert op wat er gebeurt.

Etcetera: Jullie richten je op de stad maar gaan ook reizen met producties en de hele regio-randstad bedienen; jullie bouwen aan een gezelschap, maar jullie programma vertoont aspecten die aan een kunstencentrum doen denken. Hebben jullie een nieuw 'model' voor ogen of willen jullie in een eerste fase vooral alles losgooien?

Perceval: Op termijn zouden we graag tot een gezelschap komen, maar dat moet je de kans geven om organisch te groeien. We zijn niet gestart met de idee om de twintig, dertig beste acteurs van dit land bijeen te roepen en daarmee maandelijks het publiek te verbazen. Dat zou op den duur fnuikend werken. Dan sluipen er toch overwegingen in je programma, bij het kiezen van de stukken, die erop gericht zijn aan bepaalde acteurs werk te verschaffen en wordt je gezelschap een soort beschermde werkplaats. Niet dat ik dat soort overwegingen misprijst, maar we leven in een landschap waarin je twee soorten initiatiefnemers hebt. Enerzijds de individualisten die broeden op een idee en de absolute noodzaak voelen om dat geproduceerd te krijgen en anderzijds de mensen die zich aansluiten bij dat soort individualisten of kleine kernen vormen die gezamenlijk vorm proberen geven aan hun noodzaak. Geen van beide soorten initiatiefnemers vertrekt van de idee van 'acteurs werkstellen'.

In die zin kozen we ervoor zelf te produceren en te coproduceren, te presenteren, allerlei vormen te zoeken waarin initiatieven ruimte

kunnen krijgen. De mensen van Stan b.v. gaan hun gezelschap nooit opgeven om op te gaan in Het Toneelhuis. Dat is ook nooit mijn vraag naar hen geweest. Maar een van de jammerlijke aspecten van het repertoiretoneel in de laatste jaren is dat deze groepen nooit in een context als die van het NTG of de KVS te zien waren, dat zij gedwongen werden in de marge te blijven. We nodigen hen uit, stellen een deel van 'ons meubilair' ter beschikking – ik bedoel dat niet pejoratief. Straks gaan b.v. enkele van de gewezen KNS-actrices samenwerken met Damiaan De Schrijver, een lid van Stan dat, los van Stan, geïnteresseerd is om een individueel initiatief te nemen binnen de ruimte die we bieden. We zetten ook dat soort van coproducties op omdat we met het budget dat we nu hebben onze verantwoordelijkheid willen opnemen. Zo praten we ook met Guy Cassiers omdat we vinden dat zijn werk in Antwerpen te zien moet zijn. En met Toneelgroep Amsterdam, en met De Trust.

Zelf produceren doen we met mensen die zich volledig in Het Toneelhuis engageren. Daar zijn heel wat mensen bij die we de kans willen geven te leren werken met het instrument 'grote zaal'. Na de generatie van Sam Bogaerts, Ivo Van Hove, Guy Cassiers en mezelf is er wat dat betreft een grote leemte ontstaan. Jonge regisseurs konden niet meer doorgroeien of interesse tonen voor de grote ruimte, omdat de repertoiregezelschappen niet het risico aandurfdem om hen die kansen te geven. Het leren omgaan met zo'n groot instrument kan je alleen door het daadwerkelijk in de praktijk te doen. Gezien het kostenplaatje dat eraan vasthangt, verplicht die grote schouwburg ons wel om een en ander sterk van bovenaf te controleren en duidelijke voorwaarden te stellen i.v.m. repetitieperiode, generaleweek, premiëreplanning enz. Dat je daardoor een heel sterke piramidale hiërarchische structuur gaat installeren, kan op termijn voor problemen zorgen. Daarom houden we naast de Bourla ook het tweede plateau van Cinema Tokio aan als een soort zandbak, rommelbak, laboratorium waar kortetermijninitiatieven van onderuit hun plek kunnen vinden. Samenvattend kiezen we dus voor een tweesporenbeleid: de grote zaal die we organisatorisch rigoureus aanpakken en de 'achterkamer'; we hopen dat het ene het andere zal bevruchten.

Etcetera: Wil je die wederzijdse bevruchting 'vanzelf' haar gang laten gaan of onderneem je structurele stappen om die twee bij elkaar te brengen?

Joosten: We proberen een groot deel van de makers samen te brengen in een reeks gesprekken en de tijd te nemen om over alle as-

pecten van het theater te brainstormen. Naast acteurs en regisseurs nemen daar ook andere betrokkenen aan deel, zoals mensen van de administratie. Bovendien zullen er verschillende productiekernen tegelijkertijd aan het werk zijn. Als die mensen samenkomen in de kantine kunnen er terloops en officieus gesprekken ontstaan. We hebben nu al gemerkt dat er 'lichte vormen van kruisbestuiving' zijn.

Perceval: Zo was er een regisseur die rondliep met een stuk van Howard Barker waarmee hij een intrigerende haat-liefdeverhouding had. We hebben een lezing van het stuk georganiseerd met een aantal acteurs; het discours dat daar is ontstaan maakt dat het initiatief om het stuk te spelen eerder door de acteurs naar zich toetrokken is dan door de regisseur die het oorspronkelijk indiende. Je kan niet continu 'bewaker' zijn van die kruisbestuivingen, maar het wordt mogelijk gemaakt dat 'toevalligheden' zich voordoen.

Etcetera: Kasimir en Karoline wordt door Het Toneelhuis geproduceerd en toch is het een voorstelling van De Roovers. Wat is dan jullie inbreng?

Perceval: De Roovers worden niet gesubsidieerd en we geven De Roovers de middelen om die voorstelling te maken. Zij kunnen de mogelijkheden van een groot huis benutten, daar waar ze in de marge door o.a. financiële beperkingen steeds verplicht waren om klein en zelfbeschermend te werken. Gerardjan Rijnders heeft indertijd in Toneelgroep Amsterdam een fusie tot stand gebracht tussen het Publiektheater, Bellevue en een handvol Globespelers. Vorig jaar in *Een soort Hades* zag je die drie generaties acteurs samen op de scène staan. We hebben in Toneelgroep Amsterdam altijd een boeiend model gezien. Je kan immers niemand verplichten tot samenwerking. De Roovers komen hier schoorvoetend binnen: zij zijn nog heel voorzichtig hun eigen structuur aan het ontwikkelen en staan nog niet helemaal klaar om de deuren open te smijten en met anderen te werken. Wij van onze kant vinden het belangrijk dat ze aanwezig zijn in dit huis en deelnemen aan het discours. Verder zorgen we bij wijze van spreken voor ruimte en verwarming.

Joosten: Ook met andere gezelschappen zijn gesprekken aan de gang. Vanuit de dramaturgie van Het Toneelhuis starten we discussies met de mensen die betrokken zijn bij een voorstelling. Met De Roovers b.v. hebben we een gesprek over het decor, een gegeven waar zij heel improvisatorisch mee omgaan, maar dat binnen een structuur als Het Toneelhuis veel organisatie vergt. Op een bepaald moment ontstond er een conflict tussen die twee